

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

ILLUSTRERADT NYASTE
SÖNDAGSMAGASIN.

N:o 19.) Utkommer hvarje Söndag. Göteborg den 9 Maj 1852. Pris för år: 4 R:dr B:co. (VI årgången.)

ABBAS PASCHA.
vicekonung af Egypten.

Abbas Pascha, vicekonung af Egypten.

Abbas Pascha, nuvarande vicekonung af Egypten, ende sonen af Toussoun Pascha och sonson till den afidne Mehemed Ali, föddes i Jedda 1813 och är alltså i sitt 39:de år.

I en ålder af 18 månader bragtes han till Egypten och 6 månader sednare mistade han sin fader, som 1815 dog af pesten i Cairo. Tills barnet hade uppnått sitt sjunde år, uppfostrades det i seraljen af sin moder och erhöll här den första undervisning. Vid denna tid upphöjdes Abbas af sultan Mahmud på grund af hans stånd och hans faders förtjänster, till en paschas värdighet af två hästsvansar. Då han var 8 år, sändes han till Aboo-Zabels skola och sedan till Kaukabs, der han åtnjöt en utmärkt undervisning i turkiska, persiska och arabiska språken (hvilka han talar flytande och lätt) samt i matematiken och militärvetenskapen. Vid 15 års ålder slutade han sine akademiska studier och bestämdes af Mehemed Ali till en provins-inspektors förtroendepost, den han i tre år tillfredsställande förvaltade.

Vid denna tid hade expeditionen mot Syrien kommit till verkställighet och Abbas anförtroddes kommandot öfver en kavalleridivision i egyptiska armén under Achmed Pascha Mauckli. Hans tjänst och hans verksamhet omnämndes vid tre eller fyra tillfällen med beröm i tidningarne.

Besvären af en oalbrutet farfull ställning och den osunda bivuakeringen hade för Abbas Pascha anfallen af en intermittent feber till följd, och hvilken nödgade honom att återvända till Alexandria. Vid hans landstigning vägrade honom Mehemed Ali tillstånd, att åter vända tillbaka till armén; men erhöll i dess ställe fullmakt som guvernör öfver distriktet Gharbiah.

Två år derefter utnämndes han till provinsens general-inspektör och under årets lopp, då den stora eldsvådan i Cairo egderum, erhöll han den likaså viktiga som ansvarsfulla posten af Khahir eller förste minister och president i rådet i Cairo. Under det han beklädde dessa poster (omkring 8 år) tillvann han sig såväl innevärnarnes som de europeiska konsulernas allmänna aktning.

Vid hans onkels, Ibrahim Pascha, tillträde till regeringen förlorade Abbas dennes gunst och, tillfölje deraf, hans protektion, hvilken öfvergick på en släktinge af Mehemed Ali, hvarför Abbas beslutade sig att göra en vallfart till Hedschas. Der förblef han 38 dagar, då plötsligt under-

rättelsen om hans onkels död nådde honom och han uppmanades att ofördröjligen återvända till Egypten för att öfvertaga thronföljden.

Han anerkändes behörigen af utrikes konsulerna som legitim thronföljare, och begaf sig snart till Constantinopel, der han nådigt mottogs af sultanen, som beklädde honom med vicekonungs värdighet af Egypten.

Vid hans återkomst den 20 Nov. 1848 beslutade han att följa en annan politisk riktning. Han förkastade sine företrädares system, hvilka bortodot landets penningtillgånger och arbetskrafter på en onödig krigsmagt, kostsamma och ofördelaktiga fästningsverk och i afmägtiga försök att inrätta europeiska manufaktur-etablissementer. Han ledde deremot sitt folks uppmärksamhet på åkerbruks-industrien, han befriade det från bördan af de höga skatterna och afhjelpade så mycket som möjligt alla inskränkningar af den fria inländska handeln.

Följden af dessa mått och steg började nu visa sig i landets tilltagande välmakt och i utvecklandet af en förut okänd företagsanda. Undanröjdandet af den förhatliga kopfskatten reducerade folkets börda och paschans inkomst till den betydliga årliga summan af 3,500,000 Thaler; men det oakadt är det att hoppas, att landets offentliga inkomster, efter förvaltningens bättre system, redan nu har hunnit till det tidigare beloppet.

I genomförandet af sina planer hade Abbas stora svårigheter att bekämpa; men i besittning af en fullkomlig praktisk kännedom af folkets behofver, beslöt han, att på en gång tillintetgöra dessa svårigheter, i det han afsatte alla de offentlige embetsmän, på hvars trohet han ej kunde helt och hållet förlita sig, och ersatte deras platser med tillförlitliga personer.

Paschan har alltid visat den största ifver uti att bistå de engelskt-indiska intressena med förskott till deras varuomsättningar. Han har gifvit 500,000 Thaler i förskott till återupprättandet af en transportväg öfver öknen från Suez, använt betydliga summor till förbättrandet af skeppsfarten på Nilfloden och nyligen, med en bevislig utgift af 7 millioner Thaler, företagit en jernbanas anläggande från Alexandria till Cairo.

I sitt privata lif utmärker sig paschan genom sin ädelmodiga erkänsamhet för visade tjänster under hans tidigare motgångar och genom många andra hjertats förträffliga egenskaper; men han är å andra sidan icke helt och hållet fri från karak-

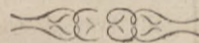
terssvaghet. Men beröringen med världen har betydligt bidragit att mångdubbla hjälpkällorna af hans intelligens och att förädla hans lynnes goda egenskaper. Han har som oftast blifvit missförstådd, hvilket har varit lika så ärrörigt som orätt.

Jagten älskar han med passion och äger ett högst värdefullt och stort urval af hästar och hundar. Han deltagit ofta i gazell- och vildsvinsjagt och i båda ådagalägger han en utomordentlig skicklighet.

Emot sin familj är han mycket kärleksfull. Sina söners uppfostran har han anförtrott åt en engländare, och öfverhufvud understödjer han vid sitt hof det engelska språkets studerande. Hans förkärlek visar sig afgörande för det engelska och han tyckes vida bättre uppfatta dess nationalkaraktär än som vanligt är fallet hos orientaterna, på hvilka fransmännens slipade och höfliga sätt att vara annars har ett stort inflytande.

Bifogade porträtt är utfördt efter en utmärkt lithografi, nyligen tecknad af en fransk konstnär.

Arbetena på jernbanan äro föröfrigt i raskt framåtskridande. Den afdelning af linien emellan Alexandria och Nilfloden blir sannolikt färdig inom 18 månader. Vid byn Abuhamis, fem tyska mil från Alexandria, är redan en mil af jernbanans jordarbeten färdig. Öfver 5000 man äro der vid sysselsatta och snart kommer detta antal att ökas med ännu flera.

Morlackarne.

Namnet Morlachar, Morlackar eller Morowlachar tillägges hufvudsakligen innevärnarne i det inre af det bergiga Dalmatien. Det är väl egentligen hela Dalmatien, till och med dess kuster och öar, som behöfver af beslägtade och liknande stammar; men kust- och öboarne å norra sidan afvisa ifrån sig helt och hållet namnet Morlackar. Invärnarne på norra sidan af öarne från Zara räknar man till kroatiska stammen; och de på södra, ända till Ragusa, till serbiska. Morlackarne emellan båda skola härstamma från en blandning af Kroater och Serber. Dock likna de i kroppsbyggnad, seder, vanor och historia utan motsägelser mera Serbierna, Montenegrinerna, Herzegovinerna, Bosnierna och egentliga Serber. Med dem hafva de språk, sång, poesi och tradition tillfälles.

Folkbenämningen Morlackar, äfvensom landets benämning: Morlacki (*la Morlachia*) begagnas därför mycket obestämdt. Vid Ragusa t. ex. kallar man ibland också Herzegowinerna Morlackar och deras land Morlachia, dock som oftast blott i föraktlig mening; och talar om dem ungefär som Grekerna om Skytherna. Dock kommer man allmännast öfverens om att kalla nejden vid de dalmatiska floderna Cetigne och Kerka, emellan grefskapet Zara och Narentamynningen, *la Morlachia* och dess inneväner Morlackar. Det är isynnerhet på dessa nejder, som bifogade bilder hafva afseende och skola vi tillika beledsaga desamma med några förklarande anmärkingar.

Liksom Montenegrinerna, Bosnierna och alla deras serbiska bröder, så äro Morlackarne människor af en öfverraskande stor, smärt och vacker kroppsbildning. Sällan finner man någon under 5 fot, utan flertalet uppnår fulla 6 fot. Vanligen äro de långa, kraftiga, men magra och tyckas icke hafva något anlag för fetma.

Liksom bland alla slawer så förekomma också här högst sällan kropps- eller själs-lyten, och man finner hos dem hvarken krymplingar eller sinnessvaga. De äro en frisk, kraftfull och härdad menniskorace, och man kunde af dem uppsätta de vackraste grenadörregimenten. Också rekryterade venetianerna bland dem sina bästa och tappreste trupper, och man kan nästan påstå, att de med dem hafva verkställt sina fördelaktigaste eröfringar och krigsbedrifter. Enligt den allmänna sägen och efter hvad man antager skola Morlackarne, likasom alla sydliga Slawer, först i 6:te århundradet hafva invandrat till de länder, de nu bebo; men det förefaller nog besynnerligt, att redan de romerska och grekiska skriftställarne hafva skildrat de dåvarande Dalmatier lika dem, vi nu förefinna. Ja, nästan alla de skildringar af seder och bruk, som de gamla för oss hafva bevarat om Dalmatierna, passa ännu på Dalmatiens nuvarande slawer. Antingen måste slawerne redan då hafva lefvat i dessa nejder, och vi få då betrakta Morlackarnes, Serbernas o. s. v. invandring såsom en förnyad slawutgjutning, eller ock måste dessa nya Slawer hafva blandat sig så med de gamla urinvånarne och så införlifvat sig med deras sätt att vara, att de, så att säga, endast förekomma såsom en fortsättning af urtypen.

Nu, likasom på romarnes tider, är hela landets befolkning beväpnad. Utan sitt gevär på ryggen och utan pistoler och dolk i gördeln, går nästan aldrig en Morlack ut. Till och med under sitt fridsamma arbete bär han på sig några vapen, och i hans

hydda är ständigt allt på krigsfot, gevären laddade, krutet på fängpannan. Hela Morlackens utseende är ytterst krigiskt. Den med hans anblick ännu ovande resanden förskräckes i början för denna kolossala, skäggiga, dystra figur, och är böjd att i hvarje mötande se en rövvaranförelse. Hans gång är, oakadt den långa kroppen något slinkar, mycket säker och fast. Den i deras hemland bergiga, knottriga, hårda och på ojämnheter och afgrundar rika terrängen beträda de med en säkerhet och vighet, som uppväcker beundran.

I alla sina rörelser hafva de något groteskt. Våra baletter hafva sina groteskdansar, Morlackarne hafva sin grotesk-gång. Och alla de attityder, de antaga, då de arbeta eller hvila, gå eller stå, hafva något kolossalt, groteskt och pittoreskt. Betrakta den morlackiska smeden, som beslår ett hjul, huru han, till hälften sittande på ett stenblock, med upplyftad hammare, utsträcker benen en hel famn ifrån hvarandra; eller den i sin kappa höljde och hvilande mannen, huru mycken plats han intager på den hårda marken; eller den unge mannen, som sysslolös hvilar sig mot ett stenblock, stödjande hufvudet i venstra handen, hvars armbåge hvilar på högra armen, och huru han derjemte förskaffar det ena benet hvila genom att utsträcka det andra. Kan man stående gifva sin kropp en groteskare och fullständigare hviloställning än den, som denne morlackiska yngling gör det?

Vanligtvis bära Morlackarne blott en lång mustasch på öfverläppen, under det att de för det mesta raka hakan. Hufvudet låta de i regeln vara oklippt, med undantag af några af deras serbiska broderstammar, t. ex. Montenegrinerna, hvilka för det mesta på turkiskt vis raka hela framhufvudet. Vanligen sammanflåta de sitt ganska långa svarta hår i en flåta, hvilken de insmörja med fett och låta den hänga ned åt ryggen på samma sätt som alpflickorna. Det är vanligt deras qvinnor, som få flåta håret, i hvars yttersta ända jemväl fästes en myckenhet perlor och andra sirater. Denna med perlor prydda flåta står i våra ögon såsom en kvinlig sirat i motsägelse till dessa männers föröfrigt krigiska utseende.

Hufvudet beläcka de, likasom de flesta innevänerne på den stora grekisk-slawiska halfön, med en röd yllemössa, den bekanta orientaliska *fess*. I några nejder, t. ex. vid Ragusa, hafva bergsboarne äfven börjat bruka den turkiska turbanen. Deras kostym är mycket olika, i det hela taget brokig och lika så pittoresk som hela deras sätt

att vara. För det mesta begagna de till sina kläder ett eget slags groft kläde, hvilket de sjelfva förfärdiga och kalla Rascia. Det röda klädet (*scarlatto rosso*), hvaraf en stor del begagnas till deras kostym, taga de från Venedig och i sednare tiden äfven från Triest och Tyskland. Af en grof sort af detta röda kläde förfärdiga de också en, ofvantill med en karpus försedd, mantel, så stor, att man deri kan insvepa hela mannen från topp till tå jemte hans vapen. Denna mantel kallas kabanizza. Den nyttjas i serbiska folkstammarnes alla länder, äfvensom af Albaneserna och gör god tjänst mot dessa länders häftiga regnskurar. Naturligtvis kunna blott de förmögnare förse sig med en dylik mantel.

Jag säger, att deras kostym är ytterst mångsidig och olika i nästan hvarje mindre distrikt. Men i det hela kan man fördela kostymens färg så: vesten röd, rocken brun och byxorna himmelsblå. De vanliga namnen på deras klädespersedlar äro följande: Capizza (mössan), Caporan (rocken eller jackan), Giacerna (undervesten). Pascanizze kallas den lädergördel, uti hvilken de sticka sina vapen och många andra småsaker. Deras fotbeklädnad består, såsom hos de flesta andra slawer, af ett slags sandaler, hvilka de kalla Opanker. Det är ett tunnt stycke läder, hvaruti de så att säga inveckla foten och hvilket de med snören fastgör på fotens baksida. Man inser lätt, att dessa opanker kunna vara mycket passande i ett jemnt och mjukt land som på slätlandet i Ryssland, men att Slawerna i det hårda bergslandet Dalmatien, der hvarje steg går öfver svåra stenmarker, ännu icke upfunnit någon bättre fotbeklädnad, väcker min förundran. Alpinvänerne anse det nödvändigt att hafva så tjocka sulor som möjligt, för att med säkerhet kunna gå på klipporna. Här påstå de sig kunna bättre gå på tunna och eftergifvande hudstycken.

Det är märkvärdigt nog, huru åsigterna om det, som är det nyttigaste och bästa, ofta äro helt och hållet motsatta i de olika länderna. Så hafva Morlackarne, i afseende på fötterna, ännu alltjemt den therapeutiska föreskrift, att man alltid skall hålla dem lustiga och kalla, och att fuktighet icke är skadlig; men att hufvudet bör hållas mycket varmt. Som man vet, tror man hos oss, att det motsatta råd icke nog samt kan inskärpes, nemligen, att man håller hufvudet kallt, men fötterna varma och torra. Morlackarnes åsigt delas af Albaneser, Greker, Turkar och alla levantiska folkslag, hvilka aldrig tro sig nog tjockt kunna inveckla sitt hufvud i schalar, yllemössor,

En Morlack.

Morlackiska kvinnor.

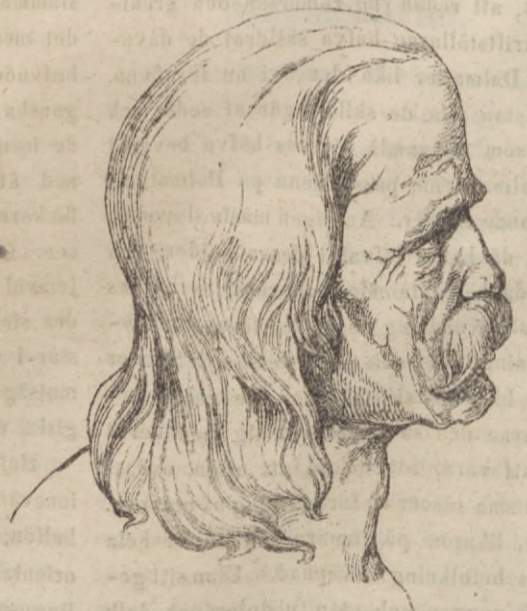
Morlackar på resan.

Morlackisk smed.

Hvilande Morlackar.

En gammal Morlack.

Morlackisk hufvudbonad.

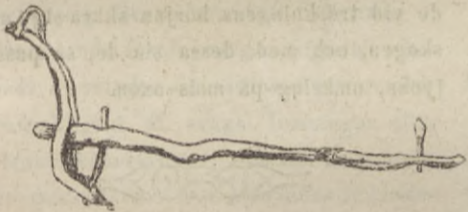
Morlackisk hårtour.

Morlackisk brud.

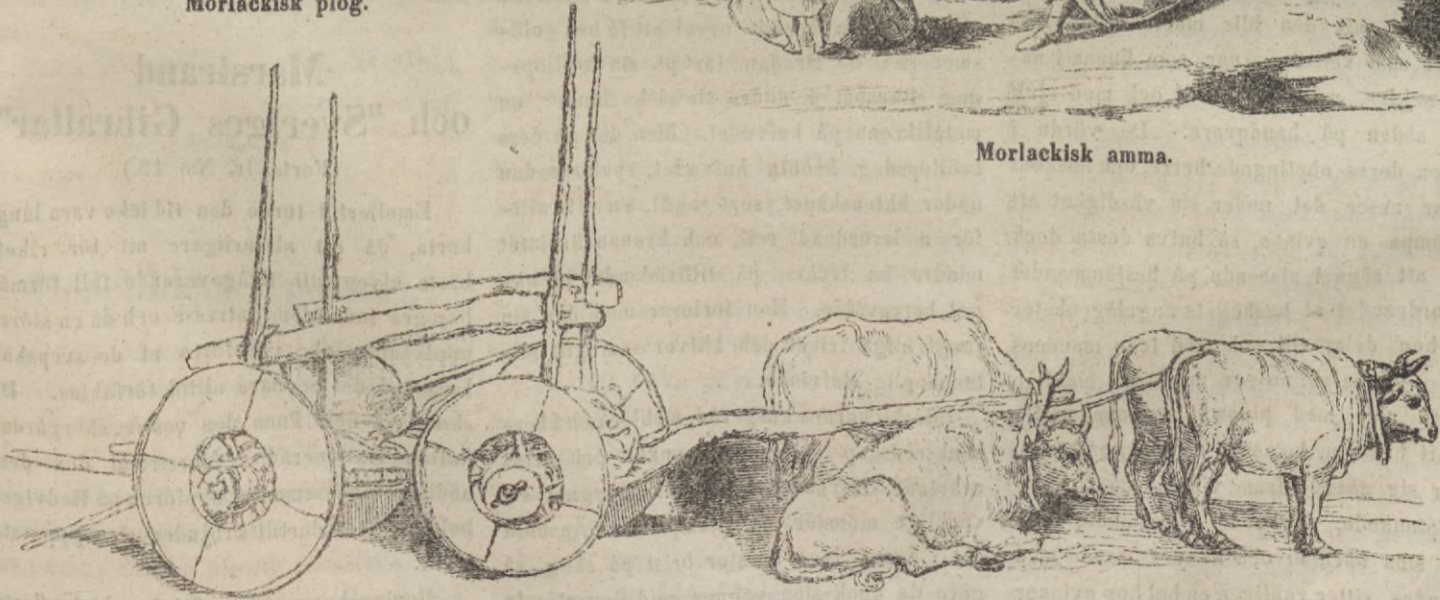
Gamla Morlackiskor.

Morlackisk plog.

Morlackisk amma.

Morlackisk vagn.

turbaner o. s. v.; men deremot med begärlighet insuga köld igenom sina fötter.

De morlackiska männernas fysionomier äro vanligen mycket uttrycksfulla. De hafva de flesta sydslawers (Serbers) ädelt regelmässiga typ och äro öfverhufvud vackrare än sina grannar, Kroaterna. Bland ungdomarne finnas icke sällan utomordentligt sköna menniskor. Deras hår är för det mesta svart, deras ögon mörkbruna. Till och med deras hudfärg är brunare än de norra slawernas. Likasom i deras hela väsen så uttrycker sig isynnerhet i deras ansigte ett stort allvar och mycken melankoli, hvilken tyckes vara en reflex af detta folks bedröfliga historia. — Bland de gamla Morlackarne ser man så ärevördiga, förvittrade, melankoliska och derjemte dock så uttrycksfulla, mycketsägande hufvuden och ansigten, att den resande, som icke själf är i stånd att föreviga och fixera sådana drag, för hvarje steg önskar sig en målare vid sin sida.

De morlackiska kvinnorna dela männernas starka och friska kroppsbyggnad. Man ser äfven bland dem stora, vackra och välskapade figurer. Deras ansigtsbildning är, om än i ungdomen mången gång mycket behaglig och täck, dock för det mesta icke så intressant som männernas. De åldras tidigt och vanställas, förmodligen därför, att de lida och arbeta mera än männen.

Likasom hos alla serbiska stammar så är ock hos Morlackarne hustrun mannens förnämsta medhjelperska och tjenarinna. Hon får ej blott utföra alla husliga arbeten, väfva, spinna, städa, sköta boskapen och vakta barnen; hon får ej blott sy mannens kläder, tvätta hans kropp och hysa hans hår, utan hvilat jemväl största delen af jordbruket på henne. Hon måste hemta vatten och ved, bringa säden till qvarnen och tillse att den blir mald. Der man saknar små vattengvarnar, som finnas i några nejder, måste man till och med själf mala säden på handqvarn. De vörda i mannen deras obetingade herre, och änskönt enhvar anser det under sin värdighet att förolämpa en kvinna, så hafva dessa dock intet att säga i afseende på bestämmandet och ordnandet af hushållets angelägenheter och hon delar till och med icke mannens bord. — Icke sällan ser man den maktige mannen rida, med pipan i munnen, under det att hustrun, belastad med någon börda, släpar sig gående fram vid hans sida.

Spinnande, stickande, sömmande, gifvande sina barn di och konverserande med hvarandra, sitter vanligen en hel hop kvinnor och flickor, och bland dem äfven sysslolösa och rökande män, spridda på de sten-

och klippblock, hvilka, såsom deras dagliga sittapparater, vanligen ligga i tillräcklig myckenhet omkring deras hyddor.

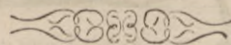
Sina barn amma de mycket länge, och man ser dem dermed ofta sysselsatta. De leverera också till de förnämna och de italienska herrskaperna i de små dalmatiska städerna mycket omtyckta ammor; likasom nu för tiden Slawernas hustrur äro ammor i många länder, såsom Italien, Tyskland och andra grannstater.

Qvinnornas kläddrägt, isynnerhet de ogiftas, är ännu brokigare än männernas, och ville man här ingå i detaljer samt äfven skildra de olika bruk och upptagne moder i de olika distrikter, så skulle man deröfver kunna skriva en hel bok. — Flickorna äro på samma sätt som hos Bosnierna och Serberna öfverlastade med smycken, och man kan gera säga, då en sådan flicka söker en man, både natt och dag bär sin utstyrsel på sig, för att låta den bli synlig. Dessa — de ogifta — hafva i första rummet en röd, slät mössa, likasom karlarne, på hufvudet. Denna prälände röda mössa bortläggas, så snart de gifta sig. De pryda den ibland rundt omkring med mynt, de rika med guldmynt. Denna röda mössa finnes öfverhufvud hos flickor af alla folkslag på grekisk-turkiska halfön, äfven hos dem på Krim och i södra Ryssland. Likaledes betäcka och behänga de hals och bröst med alla slags perlsnören, amuletter, mynt och silversmycken. Äfven hafva de särskilda namn för det som hänger på halsen och för det som prälar på bröstet. Härtill begagnas dels österrikiska "Zwanziger", dels turkiskt mynt, men äfven gamla romerska och grekiska medaljer, hvilka i Dalmatien äro mycket eftersökta, och om de äro mycket gamla, tillskrifvas de särskilda krafter; de äro därför i släderna ofta i ett förvånande urval att få hos guldsmederna. — Bruden får på sin bröllopsdag, likasom i andra slawiska länder, en metallkrona på hufvudet. Men det på dess bröllopsdag krönta hufvudet, spelar sedan under äktenskapet, som sagdt, en ofta alltför underordnad roll, och kronan är intet mindre än tecken på tillträdandet af något herravälde. Hon förlorar med den sin jungfruliga frihet och blifver som gift äktenskaplig slafvinnna.

Morlackarnes husgeråd, möbler och åkerbruksredskap äro ytterst enkelt och groft arbetade. Isynnerhet äro deras vagnar ett verkligt mönster på plumphet. Änskönt det i deras land är stor brist på skog, så göra de dock sina vagnar med den största slösaktighet af trä. De se ut som om de endast voro sammansatta af stora timmer-

stockar. Hjulen isynnerhet bestå af fyra i hvarandra inpassade ofantligt grofva block, hvilka, hopfogade, icke bilda något rundt hjul, utan mycket mer en fyrkant. Först småningom afnötas dessa kvadrater genom begagnande, så att de slutligen erhålla en aflägsen likhet med hjul. Man kan tänka sig, huru svårt det skall vara att sätta dylika vagnar i rörelse. Vanligen ser man dem förespända med 4, 6 eller 8 oxar. Öfverhufvud framforslas här allt, som skall drages, af oxar. Landets hästar äro små och klena, hvarför de nästan alltid begagnas till att bära, ej att draga, bördor. Framför plogen begagnas äfven oxar, 6 till 8 stycken. Ja till och med framför en harf begagnas ett dylikt förspann, änskönt denna harf så att säga icke består af annat än en bred sopqvast. Den är nemligen sammansatt af torra qvistar, fastgjorda i ett bräde, som af oxarne släpas fram och tillbaka öfver åkern. För att nedtrycka qvistarne på marken, lägger sig vanligen en stor grofvext Morlack på harfven, der han dagen igenom, med pipan i munnen, låter sig till denna operation begagna såsom en död tyngd. — På deras vagnar finnes alls intet jern, och till och med på plogen, som är ytterst enkelt gjord, finnes intet annat af jern, än den, till jordens uppgrävande, förnödda ploghilan.

Ännu enklare är deras tröskappar. Så långt som till tröskslaga hafva de ännu icke hunnit. Vid tröskningen begagna de sig deremot af långa smidiga käppar, hvilka de vid tröskningens början skära sig i småskogen, och med dessa slå de, så pass de tycka, omkring på mais-axen.

Marstrand och "Sveriges Gibraltar".

(Forts. fr. N:o 18.)

Emellertid torde den tid icke vara långt borta, då ett allvarigare nit för rikets bästa äfven uti ifrågavarande fall förmår besegra individens intresse och då en större upplysning icke vilseføres af de svepskäl, hvarmed det sednare alltid förfäktas. Då skola vi ock finna den vestra skärgårdsflottan stationerad i Marstrand och dess nödiga etablissementer uppförda på Hedvigsholmen, som dertill erbjuder den yppersta lokal.

Boningshusen, alla af trä och de flesta förfallna, ligga kringspridda bland klipporna och skiljas af krokiga gränder och

mindre trädgårds-anläggningar. Härifrån utgör dock den snyggt bebyggda hamngatan och den med park-anläggningar, badhus och paviljonger prydda vestra ändan af staden ett vackert afbrott. Öfver alltsammans reser sig Carlstens väldiga fästningsverk, hvilket förlänar åt det hela, sedt ifrån hamnen, ett lika intagande som storartadt utseende.

Kyrkan, fordom helgad åt jungfru Maria, är en gammal i ädel stil uppförd tornprydd stenbyggnad, hvilken dock af sednare tiders nyhetsmakare blifvit bortskämd. Golfvet betäckes af gamla grafstenar öfver utmärkte borgare och krigare. Koret, yngre än det öfriga, fullbordades 1460; och kyrkan eger en traditionel fest i Christi-himmelfärds-dag, då kringliggande öars inbyggare nästan mangraut valfärda till densamma. Denna kyrka är, jemte presterskapet och den af tvänne lärare föreståndna pedagogien, rikt doterad af staten, nemligen med 284 tunnor krono-tionde från Tjörns, Solberga och Thorsby pastorat, och hvilken förmån erhöles redan år 1642.

Såsom badort har Marstrand länge varit lifligt besökt och särdeles på sednare åren kommit i stort rop, hvilket det ock gjort sig förtjent af, ej mindre genom vattnets sälla och hafsluftens friskhet än genom sjelfva badhusens bekväma och prydliga inrättning. Det nya badhuset, hvilket uppfördes af ett bolag år 1843, är beläget vid norra hamn-inloppet i en ganska vacker med restaurationshus försedd park och utmärker sig för en smakfull byggnad.

Marstrands fornlemningar utgöras, obräknadt återstoder af fordna försvarsverk, hufvudsakligast af svaga lemningar efter det franciskanerkloster, som här blomstrade under medeltiden. Det afbrändes af hanseaterna år 1368, men uppbyggdes genast åter.

(Forts.)

Medeltidens Industri.

Vi hafva under sednare hälften af förlidna året som oftast upplagit afbildningar af de herrligheter som förefunnos i glasspalatset i London; och de tusentals produkter af konstfärdighet som der voro till åskådning utställda, hafva vi i en ringa mån i denna tidning försökt framställa. Vid att betrakta nutidens frambringelser kunna vi lätt komma att förgäta det, som forntiden vetat frambringa utmärkt i tekniska

facket, och det skulle vara en alltför stor otacksamhet.

Låtom oss nu en gång betrakta bifogade afbildningar af medeltidens glasögon, hvilka äro hentade från handtverksordningen för Regensburgs optiker! Vi medgifva utan motsägelse, att man nu för tiden, hvad den egentliga kärnan af glasögonen, glaset, angår, står långt framför — men infattningen! Huru enkelt, huru helt och hållet utan grannlåt gå icke nutidens glasögon ut från verkstäderna, och huru stor rikdom af ornament — såsom figurerna visa — ödade icke derpå de gamla mästarne.

I det vi ur archivernas mörker i dagsljuset framhemta dessa afsigkomna former, göra vi det icke, för att blott såsom en ny leksak lägga dem i handen på kuriositetskrämaren, — vi tro oss mycket mer derigenom göra de sköna vetenskaperna och konsterna en berömvärd tjenst. För att blott tänka oss romanskrifvaren, då vi, genom vårt fynd, sätta honom i tillfälle att sticka på sin patriciers näsa ett par glasögon sådana som N:o I eller N:o II med alla dess vridningar och emblemer — hvilket lönande ämne lemna vi honom icke derigenom för arklånga skildringar! Sir Walter Scott, som i personalbeskrifnings noggrannhet står öfverträffad — han omnämner i intet af sine korpulenta band dylika glasögon, han kände dem icke — och vi öppna sålunda för de nyare skriftstäl-larne ett fält, på hvilket de glänsande kan öfverbjuda den stora Scotten.

Skådespelaren, som uppträder i rolen af en medeltidens skriftlär, rådsherre o. d. — huru mycket mer slående skall icke effecten af hans spel blifva, när han beväpnar sin näsa med ett par af dessa pompösa glasögon! Historiemålaren — huru mycket har icke nu hans uppgift blifvit lättad! Han behöfver icke först i ansigtsdragen mödosamt inpensla karakteren af sine hjeltar, han vinner med mycket mindre möda och enklare sin afsigt genom våra glasögon. Den öfver sina anor högfärdige majoratsherren gifver han N:o I med småkronorna och vapnet; tyrannen N:o II med de blodtörstiga lindormarne; inquisitions-domaren och dylika oangenäma personer individualiserar han med det ställiga paret N:o III.

För att äfven gifva våra läsare en bild på, huru briljant ett sådant par glasögon tagit sig ut på en Nürnberger-kalkborgares näsa, bifoga vi härunder N:o V porträttet af en medelålders herre, rådsherran "Hahn", som bär sitt vapen, en tupp, midt öfver sin näsa! En sådan församling af ärevördiga rådsherrar, hvar och en med ett dylikt par glasögon, i hvilka ett talande va-

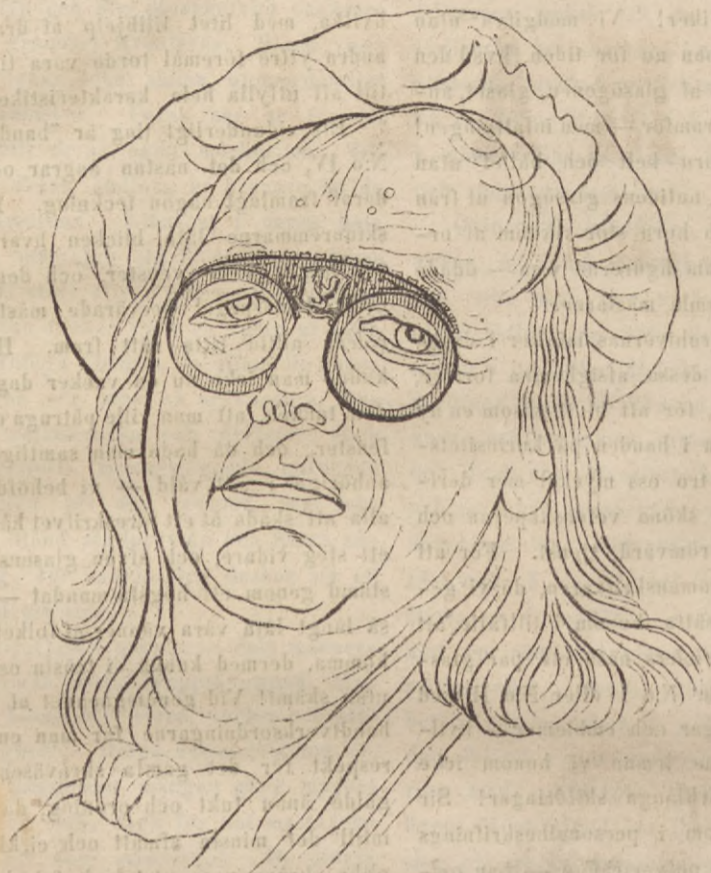
pen prälar, derjemte en spanskrörkäpp med silfverknapp, tillika med alla farfaderns insignier, måtte i sanning hafva tagit sig högst humoristiskt och genialiskt ut. Vårt original döljer ännu tjugtals andra former, hvilka, med litet tillhjälp af draperi och andra yttre föremål torde vara tillräckligt till att utfylla hela karakteristikens skala.

Ett vidunderligt ting är "bandspegeln", N:o IV, och det nästan ångrar oss, att vi deraf framlagt någon teckning. De breda skinnremmarne låta blicken hvarken irra till höger eller venster, och den med en dylik bandspegel besvärade måste *nolens volens* alltid titta rätt fram. Huru lätt kunde man icke nu en vacker dag falla på den tanken, att man ville påtruga oss blindfenster, och då hade man samtliga statens anhörige i sitt våld — vi behöfde endast alla att skåda åt ett föreskrifvet håll. Ännu ett steg vidare, och äfven glasens färg bestämd genom ett högsta mandat — — nej! så långt låta våra vänner af folket det icke komma, dermed kunna vi trösta oss. Dock, utan skämt! Vid genomgåendet af de gamla handtverksordningarne får man en verklig respekt för det gamla skräväsendet. Då gälde ännu tukt och ordning, då var allt intill det minsta afmätt och cirklat. De olika skräna voro utstakade från hyarandra genom oantastliga skrankor, som ingen strafföst kunde öfverstiga. Till följd deraf åt också hvar och en obekymrad sin brödbit. Nutidens fuskande, den ene i den andres profession, hade för våra förfäder varit ett förfärligt ohelgande. Om vi så fortfara på den inslagna vägen, så torde det gå så långt, att grofsmeden kommer att hamra silfverbägare på sitt städ och guldsmeden hafva hästskor i sin juvelbutik. Mången föreskrift i dessa skräordningar förekommer det raffinerade begreppet såsom alltför öfverdrifven hårdhertad. Så t. ex. torde vid skræet för glasögonens förfärdigande i Regensburg endast infödde gesäller få söka om tillstånd att bli mästare.

I Nürnberg var konsten att slipa glasönglas redan 1482 känd och tyckes härifrån hafva fortplantat sig till Regensburg.

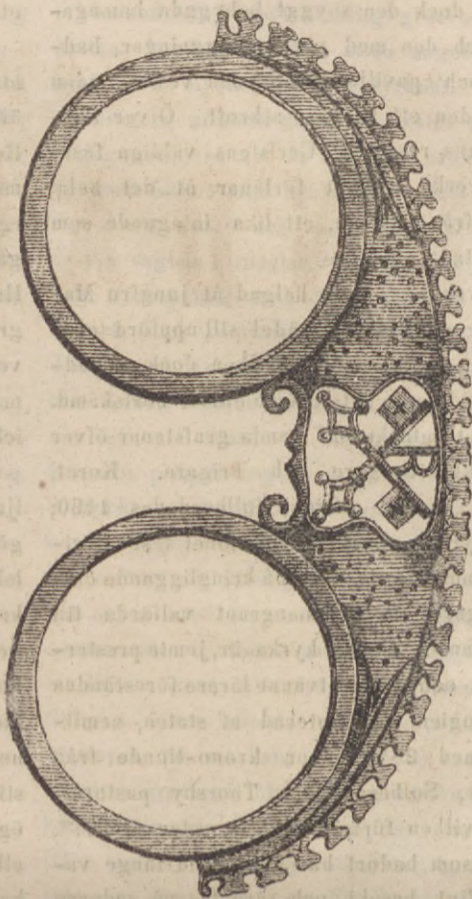
Teckningarnes tekniska förklaring hafva vi under afbildningarne bibehållit å originalspråket. Vi få dock på förhand anmärka, att ifrågavarande handtverksordning, hvarur dessa bilder äro tagna, tillhör 16:de århundradet, och de inbundna, smakfullt tecknade och kolorerade bilderna framställa mästerstycken, hvilka den gesäll, som sökte om att blifva antagen till "Brillennacher" måtte bifoga sin ansökan.

Medeltidens Industri.

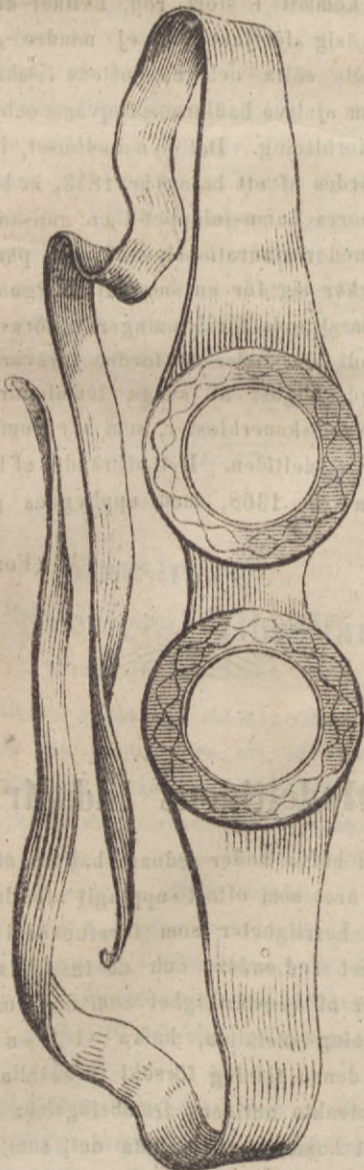

V. Der näuberger Rathsherr „Gahn“.

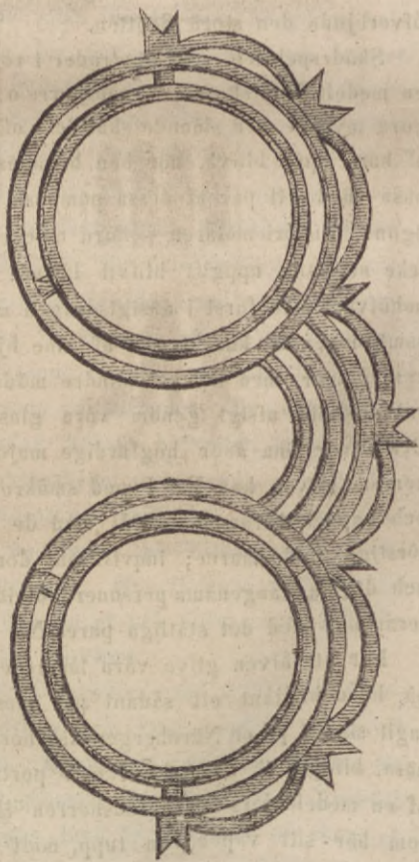
I. An ausgeführte (durchgezogene) Partien; in der mittlern ein Schilf, barntinnen meinet Stieren Schilf (des Strohkopfs von Kogelbuch) und das R., barntinnen mit 49 Stielen, 50 Grad, wiewohl 42 Grad, barntinn auf jeder Seite zu sein ehen; mit barntinn Kirchsteinen und Schilfen, und in der Partien Vergehlich von Hirschen glab.

IV. An Guldplegel von gelbem Eisen und das Horn und gelb 47 Grad; barntinnen große glab, und auf beiden Seiten auf der höflich abgemacht, und von gemachten glab. (Schilf der Größe des Tischfußes.)

III. An durchgezogene Partien und Pagi barntinn, barntinnen doppelt gelblich von gemachten glab, und die Partien reiß gelblich.

II. An gemachte Partien; reiß gelblich und eben barntinn 47 Grad gemacht; und barntinnen Eisenfuß, dem doppelt gelblich und gelblich.

